

УДК 327

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ КНР ЯК ГЛОБАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Кононенко М. Г.

Аспірантка кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: доктор історичних наук, професор Коппель О. А.

Анотація. *Присвячено важливій науковій проблемі – концептуально-теоретичним та практико-політичним аспектам реалізації КНР статусу відповідальної глобальної держави.*

Активізація зовнішньополітичної активності КНР супроводжується висуненням цілого ряду концепцій, які мають визначити головні орієнтири, форми та методи діяльності країни на міжнародній арені. Широко обговорюється формула «мирного розвитку» Китаю і заклик до створення «гармонічного світу». Процес самоусвідомлення Китаю свого статусу як глобальної держави був тривалим і складним.

Вихід Китаю на позиції відповідальної глобальної держави є закономірним наслідком розвитку країни. Китайські політологи з кінця 1990-х рр. приділяли значну увагу розробці концепції відповідальності Китаю як глобальної держави. В той же час ними підкреслюється обмежений характер цієї відповідальності, необхідність створення механізму справедливого розподілу відповідальності між державами у взаємозв'язку з факторами рівня їх розвитку, комплексної могутності, історичної відповідальності.

Найбільші протиріччя викликають питання щодо пріоритетної зони відповідальності Китаю, тобто відносно того, чи розглядає він себе лише як велика азійська держава, або зона його відповідальності розповсюджується на весь світ. Зовнішньополітична діяльність КНР свідчить, що вона орієнтується на поступове нарощування своєї міжнародної відповідальності з метою зміцнення не тільки регіональних, але й глобальних позицій.

Визначаються особливості формування нового світового порядку, його глобальної тенденції та їх значення для КНР. Особлива увага приділяється сучасним парадигмам розвитку КНР в умовах становлення нового світового порядку.

Ключові слова: *КНР, світовий порядок, сучасна міжнародна система, новий світовий порядок, суверенітет, глобальні тенденції, відповідальна глобальна держава.*

Постановка проблеми. З кінця 1990-х рр. представники китайської міжнародно-політичної науки почали приділяти особливу увагу розробці концепції відповідальності Китаю як глобальної держави. Розробка та практична реалізація національних глобально-орієнтованих стратегій розвитку є найактуальнішим питанням для кожної держави, як для України, так і Китаю. Його успішне вирішення безпосередньо залежить від розв'язання проблем методології та формування сучасних парадигм розвитку в умовах становлення нового світового порядку.

В ході процесу глобалізації в міжнародному житті стверджуються нові центри прийняття політичних рішень, здатні не просто впливати на правила «глобальної гри», але навіть визначати нові правила. В цьому контексті особливого значення набуває проблема

визначення ролі КНР в новому світовому порядку, виходу КНР на позиції відповідальної глобальної держави (responsible global power), що й зумовило **мету статті** – визначення особливостей та етапів реалізації Китаєм його зростаючої глобальної відповідальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Методологічні аспекти дослідження розглядаються у працях Е. Азроянца, І. Валлерстайна, М. Делягіна, Е. Кочетова, О. Неклесси, М. Косолапова, Ю. Павленка, С. Хантінгтона, М. Еллмана, А. Кінга, Б. Шнайдера, Р. Робертсона, Х. Хондкера, тощо [10; 18; 20]. Теоретичні проблеми міжнародного порядку аналізуються, зокрема, у працях Е. Баталова, А. Богатурова, П. Циганкова, С. Шергіна, Л. Міллера, Д. Месснера, Дж. Розенау [2; 4; 7; 18; 19], проблеми формування світового порядку – у працях У. Грейдера, Ю. Давидова, С. Кортунова, В. Кувалдіна, В. Кулагіна, М. Лебедевої, І. Лукашука, Ю. Пахомова, А. Уткіна, С. Федуняка, П. Циганкова, А.-М. Слоттер, Я. Тінбергена, Д. Хелда, Н. Хомського, китайських політологів Жень Чженде, Вань Гуана Лі Юаньчао, Лі Веньчжуя, Лю Ічана та ін. [8; 9; 14; 16; 21; 25; 26].

Ці та інші дослідження заклали фундамент для застосування методологічних принципів і підходів у рамках парадигми порядків до політологічного аналізу ролі в його формуванні окремих держав, зокрема Китаю.

Особлива увага в міжнародно-політичній науці приділяється зовнішній політиці КНР, розвитку відносин Китаю з провідними акторами сучасної міжнародної системи, зокрема США та РФ [1; 3; 5; 6; 9; 11; 12; 13; 15; 17; 22; 24]. В той же час майже поза увагою дослідників залишилися питання визначення місця КНР в сучасному міжнародному порядку.

Основні результати дослідження. В ХХ столітті ідеї світополітичного регулювання формувались в американо-європейській ліберально-інституціоналістській традиції, їх створювали західні ідеологи. Категорії «міжнародний порядок» («international order») та «світовий порядок» («world order») вводиться в науковий обіг на межі ХІХ-ХХ століття спочатку в європейській, а потім в американській політичній думці, що було пов'язано з визнанням необхідності раціонального планування політичних дій.

Категорія «міжнародний порядок» фіксує базові онтологічні ознаки міжнародних відносин, які найчастіше визначаються як система військово-політичних, політичних, економічних та інших відносин між державами та іншими учасниками світової політики, яка формує міжнародний порядок і взаємодію між акторами. У процесі наукових досліджень міжнародного порядку склалися реалістичний, правовий, інституціональний, транснаціональний, а також цивілізаційний підходи. Системний підхід до аналізу структури цього поняття дозволяє виокремити економічний, політичний, інформаційний та інші види порядку. Цілісність світу передбачає, що вони є взаємопов'язаними елементами порядку як системи, яка реалізує суперечливість світу на основі взаємозв'язку, взаємозалежності і цілісності людської цивілізації.

Питання формування «світового порядку» обговорювалось після закінчення Другої світової війни і пов'язувалося з необхідністю підпорядкування національного суверенітету світовій владі, тобто як устрій, що виникає внаслідок відмови кожного від абсолютного суверенітету з метою врахування загальнолюдських інтересів і цінностей. За іншим підходом, під порядком міжнародним розумілася організація міждержавних відносин, спрямована на забезпечення потреб основних міжнародних акторів, а під світовим порядком – організація міжнародних відносин, спрямована на забезпечення гегемонії одного з міжнародних акторів.

В умовах постбіполярності погляди на регулювання міжнародних відносин зазнали чималих змін, що в основному було пов'язано з переглядом структури світополітичної системи з початку 90-х рр. ХХ століття. Потрясіння тієї пори привели до інтенсифікації дис-

кусій навколо проблематики регулювання. Адже історично міжнародний порядок трансформувався в ході системних війн, функцією яких і була руйнація старого міжнародного порядку, що ставав перепоною на шляху формування нового порядку, необхідного для підтримки існування та подальшого розвитку міжнародної системи.

Базові принципи підтримки стабільності міжнародного порядку сьогодні намагаються переглянути. Найголовнішим принципом підтримки стабільності міжнародного порядку був принцип балансу сил. Але він працює лише в таких міжнародних системах, які мають чітку ієрархічну структуру, відбудовану на основі силових потенціалів наймогутніших держав. В результаті збільшення кількості складових елементів та їх взаємопов'язаності поміж собою трансформується сама структура системи і, відповідно, порядок, що в ній утворюється. Сучасна міжнародна система еволюціонує і ускладнюється за рахунок створення мереж і нових корелятивних взаємозв'язків між її елементами.

Одночасно з руйнацією біполярного світового порядку відбувається прискорений процес трансформації більш глобального Вестфальського порядку. З одного боку, держави – головні суб'єкти міжнародних відносин – перетворюються в структури, що продовжують діяти на світовій політичній арені як унітарні суверенні об'єднання, хоча насправді їх складові частини вже ввійшли до складу більших мережних утворень на кшталт ЄС і перестали функціонувати як внутрішньо цілісні одиниці. Країни світ-системного ядра вживають спроби доповнити звід правил і принципів, на яких ґрунтується сучасний міжнародний порядок.

Визначення підходів до формування нового світового порядку невід'ємно пов'язане з відповідним концептуальним баченням світової еволюції. На обрання лідерами світової політики тієї чи іншої ідеальної моделі світоустрою та стилю дій в глобальному соціополітичному середовищі впливає їх бачення моделі світового порядку в умовах посилення проявів кризи Вестфальської моделі світополітичної організації, головними ознаками якої є трансформація ролі держави та суверенітету держав. Змінена як за складом акторів та варіантів їх взаємодії, так і за механікою, практика взаємодій на міжнародній арені спонукає до пошуку концептуальних обґрунтувань обрання тієї або іншої моделі світового порядку, врядування спільними справами світової спільноти.

Кожний соціум має детермінуючий імператив отримати в міжнародному середовищі достатню владу й можливостей самореалізації через механіку владних конфігурацій з метою створення та підтримки порядку, найбільш безпечного для власного буття. Натомість похідна дивергенція спрямовує рух соціумів до створення власної моделі, або до об'єднань чи груп, які мають споріднене бачення «ідеальної моделі» світоустрою, або, в випадку відсутності достатньої потужності для реалізації власної моделі, чи власного бачення такої моделі, до сполучень із сильним лідером чи лідерами, що мають таке власне бачення. За тенденції посилення конфліктної опозиційності лідерській парадигмі побудови глобального світоустрою її перестають сприймати як інтеграційний імператив, що призводить до необхідності або чергової парадигмальної модифікації лідерської моделі, або самого лідера структурно-системних побудов на міжнародній арені, чи зміни лідерської моделі взагалі.

Виникають «незахідні» альтернативні моделі світового порядку. Робиться виклик тим механізмам регулювання порядку, котрі були закладені у західному світі, з'являється усе більша кількість їхніх альтернатив. До участі в його підтриманні, в якій раніше були задіяні держави західної цивілізації, залучаються і інші цивілізаційні центри, зокрема КНР. Нових гравців об'єднують спільні погляди відносно характеру сучасної системи міжнародних відносин та прагнення брати на себе зростаючу долю відповідальності за міжна-

родні справи, до встановлення багатопольярного світового порядку, неприйняття американської гегемонії. Політичні сили цих держав намагаються осмислити як нові загрози глобального характеру, так і внутрішні виклики розвитку їх країн з метою знайдення ефективних шляхів поєднання трансформації суспільства, розвитку економіки з дієвою зовнішньополітичною стратегією.

Серед держав, які проти однополярного світового устрою, нові зростаючі потужні гравці з Азії, у першу чергу Китай. І не тільки тому, що він сам може претендувати на роль окремого силового полюсу у новій розстановці сил, але й тому, що у його традиційній світоглядній доктрині існують свої підходи до можливого міжнародного порядку, який має шанувати цінності інших цивілізацій. Китайська цивілізація є носієм власної системи моральних і суспільних цінностей, які зовсім не потребують підкорення принципам, продиктованим Заходом. Окрім того, він прагне бути вільним у впровадженні власного зовнішньополітичного курсу. Виникають «незахідні» альтернативні моделі світового порядку. Робиться виклик тим механізмам регулювання порядку, котрі були закладені у західному світі з'являється усе більша кількість їхніх альтернатив. До участі в його підтриманні, в якій раніше були задіяні держави західної цивілізації, залучаються і інші цивілізаційні центри, зокрема КНР.

Внаслідок цього особливого значення набуває дослідження місця КНР в новому світовому порядку, тобто її активного залучення до рішення всього комплексу глобальних проблем – від підтримання глобального миру та регулювання кризових ситуацій до проблематики економічного співробітництва та торгівлі, забезпеченням продовольчої, енергетичної, екологічної, інформаційної безпеки, протидії міжнародному тероризму, боротьбі з розповсюдженням ЗМЗ, з епідеміями та стихійними лихами, тобто в упорядкуванні процесів на всіх рівнях людської діяльності, що є віддзеркаленням інтересів всього людства за відсутності єдиної сили, що забезпечує загальну згоду. У Спільній китайсько-російській декларації про міжнародний порядок у XXI столітті від 30 червня 2005 року було підтверджено прихильність сторін до формування нового справедливого і раціонального світопорядку, заснованого на верховенстві міжнародного права, багатосторонніх підходах, рівності і взаємній повазі, підвищенні ролі ООН у світовій політиці, неприпустимості претензій на монополію у світових справах, поділу держав на провідні й другорядні, нав'язування ззовні моделей суспільного розвитку, застосування подвійних стандартів» [23].

В політичному лексиконі КНР затверджується термін «багатосторонність» (мультилатералізм, добнянчжуї), який передбачає орієнтацію в міжнародних відносинах на взаємне врахування інтересів, діалог і співробітництво і розглядається як оптимальний варіант еволюції багатопольярності, який потребує залучення до прийняття рішень не тільки великих держав, але й якомога більшого кола держав і міжнародних організацій.

Китай, який на думку експертів до 2025 р. може стати найбільшою за розмірами економічною потугою світу, починає прагнути до більш активної участі в управлінні світовою системою в торговій, валютній, стратегічній сферах. Відбувається поступове самоусвідомлення Китаєм свого статусу, розробка концепції його відповідальності як глобальної держави. На першому етапі – від закінчення холодної війни до 1997 року - глобальна відповідальність розглядалась лише як довгострокова перспектива, зберігалася нерішучість при прийнятті на себе конкретних міжнародних зобов'язань, адекватних зростаючій могутності. КНР заявляв про підтримку існуючого міжнародного порядку, хоча і висловлював прагнення до сприяння його переформатуванню в справедливий, багатосторонній демократичний порядок нового типу. Основні положення такого підходу

знайшли відображення в «Російсько-китайській спільній декларації щодо багатопольярного світу та формування нового міжнародного порядку» від 23 квітня 1997 року .

На другому етапі – від 1997 до 2001 року (терористичні атаки проти США) Китай починає орієнтуватись на поступове нарощування своєї міжнародної відповідальності з метою укріплення власних глобальних та регіональних позицій, що реалізується в його практичній діяльності на міжнародній арені. Цьому сприяли економічні кризи в Південно-Східній Азії та Росії, які продемонстрували масштаби нових економічних загроз. Світове співтовариство позитивно оцінило заходи Китаю по протидії азійській фінансовій кризі. Після цього в офіційному політичному лексиконі Китаю починає використовуватись самоідентифікація як «відповідальної глобальної держави»(в політичному лексиконі така характеристика почала з'являтися з 1999 року, зокрема в збірнику «Дипломатія Китаю») [22, с. 19]. Ця концепція з кінця 1990-х рр. активно розробляється в китайській міжнародно-політичній науці і зміст її полягав в поступовому збільшенню внеску і ступеню участі країни в глобальній та регіональній діяльності, що є як наслідком зростаючої могутності КНР, так і результатом взаємодії національних інтересів КНР і очікувань від неї світового співтовариства.

На третьому етапі, починаючи з 2001 року, Китай фактично завершує попередню адаптацію до свого статусу глобальної відповідальної держави. Нові підходи китайського керівництва були доктринально оформлені в таких документах, як «Концепція національної оборони» (редакція 2004 і 2006 р.), «Меморандум про нову концепцію безпеки» (2002 р.), «Декларація Китаю і АСЕАН про співробітництво в галузі нетрадиційної безпеки» (2002 р.), які базувались на концепції багатопольярності та забезпеченні комплексної безпеки всіх країн світу [16, с. 27-28]. Керівництво КНР послідовно пропагує концепцію «гармонічного світу» в своєму зовнішньополітичному курсі, засновану на ідеї мирного шляху розвитку країни, яку було проголошено головою КНР Ху Цзіньтао в 2005 році.

На наступному етапі політика КНР зазнає змін, пов'язаних з наслідками світової економічної кризи і подальшим зростанням його абсолютної та відносної економічної могутності. Китай остаточно ідентифікує себе як відповідальна держава, переміщується його зовнішньополітична опора з країн, що розвиваються, на так звані «країни швидкого розвитку», перш за все формат БРІКС. Трансформація Китаю з регіонального в глобального актора знайшла відображення в статті члена Держради КНР Дай Бінго (грудень 2010 р.), Білій книзі Держради «Мирний розвиток Китаю» (вересень 2011 р.), в матеріалах XVIII з'їзду КПК (листопад 2012 р.). Зовнішньополітичний курс КНР зберігає свій глобальний характер, було підтверджене прагнення «приймати більш активну участь в міжнародних справах, грати роль відповідальної держави» [22, с. 134].

Висновки. Таким чином, становлення Китаю як відповідальної глобальної держави і відповідні зміни у його зовнішньополітичному курсі відбуваються як діалектичний процес взаємодії тенденцій збереження поступальності і оновлення в істотних рисах.

Перехід від однополярного світу до більш складного поліцентричного буде дуже складним. США будуть намагатись зберегти свою роль, тому що в найближчому майбутньому вони будуть переважати інші країни за багатьма параметрами – військовому, інформаційному, науково-технічному потенціалу. США будуть залишатись лідируючою державою, але їх лідерство буде піддаватись ерозії, зокрема з боку КНР. Багато західних дослідників вбачають в підйомі Китаю загрозу посилення їх експансіоністських прагнень.

Порядок формується не всіма елементами міжнародної системи, а декількома найпотужнішими за сукупним потенціалом державами, або державою, яка досягла рівня гегемону. В сучасному світі Сполучені Штати продовжують випереджати решту держав за

кількісними показниками військової могутності. В той же час подальше політичне послаблення США призводить до змін в ієрархії сучасної міжнародної системи. Такі зміни викликані і посиленням ролі інших держав, зокрема Китаю. На сучасному етапі Китай є однією з найбільш динамічних держав, що розвиваються, що неминуче призводить до зміни його ролі в системі міжнародних відносин як на глобальному, так і на регіональному рівнях. Швидкі темпи економічного зростання і активне залучення до світової господарської системи обумовили процес перетворення КНР з регіонального лідера в одну з провідних світових держав, в глобальну державу. Китай буде і надалі продовжувати цю політику, виходячи з необхідності захисту своїх зовнішньополітичних геополітичних інтересів.

Список використаної літератури

1. Бажанов Е. П. Китай: от Срединной империи до сверхдержавы XXI века / Е. П. Бажанов. – М : Известия, 2007. – 351 с.
2. Баталов Э. Я. Мировое развитие и мировой порядок / Э. Я. Баталов. – [Б. г.]: Рос. полит. энцикл., 2005. – 376 с.
3. Бергер Я. Китайская модель развития / Я. Бергер // Мировая экономика и международные отношения. – 2009. – № 9. – С. 73-81.
4. Богатуров А. Современный международный порядок [Электронный ресурс] / Богатуров А. // – Режим доступа <http://www.intertrends.ru/one/001.htm>.
5. Взаимодействие России с Китаем и другими партнерами по Шанхайской организации сотрудничества / Ин-т Дальнего Востока РАН; отв. ред. А. В. Болятко. – М. : [б. и.], 2008. – 179 с.
6. Галенович Ю. М. Китайская мозаика: сборник статей о современном Китае / Ю. М. Галенович; Ин-т Дальнего Востока РАН. – М. : [б. и.], 2009. – 415 с.
7. Глобалізація і сучасний міжнародний процес / за заг. ред. проф. Б. Гуменюка і проф. С. Шергіна. – К. : Університет «Україна», 2009. – 508 с.
8. Головченко В. І. Майбутній світоустрій очима китайських фахівців і Україна // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. Випуск 42 (у двох частинах). Частина II. С. 3-11.
9. Гуанкай Сюн. Всеобъемлющая концепция национальной безопасности Китая / Сюн Гуанкай // Россия в глобальной политике. – 2009. – Т. 7. – № 3. – С. 92-98.
10. Кинг А. Первая глобальная революция. Доклад Римского клуба / А. Кинг, Б. Шнайдер. – М.: Издательство «Прогресс», 1991.
11. Китай в мировой и региональной политике: история и современность. Вып. 13 (специальный): Основные особенности современного внутри- и внешнеполитического курса китайского руководства и их влияние на образ России в Китае / Ин-т Дальнего Востока РАН; сост. Е. И. Сафронова. – М. : [б. и.], 2008. – 274 с.
12. Китай. Проблемы гармоничного и устойчивого развития / Ин-т Дальнего Востока РАН, Центр научной информации и документации; отв. ред. В. Г. Ганшин, П. М. Кожин. – М. : [б. и.], 2009. – 95 с.
13. Китайские исследователи-американисты об особенностях современной фазы развития отношений между Китаем и США / Ин-т Дальнего Востока РАН; отв. ред. Е. Н. Румянцев, П. М. Кожин. – М. : [б. и.], 2008. – 86 с.
14. Китайские политологи о новом балансе сил в мире: «послеолимпийская эпоха» и российско-китайские отношения / Ин-т Дальнего Востока РАН, Центр научной информации и документации; сост. В. Н. Барышников. – М. : [б.и.], 2009. – 92 с.

15. Китайские политологи об отношениях КНР с Россией и США (оценки и прогнозы) / Ин-т Дальнего Востока РАН, Центр научной информации и документации; отв. ред. В. Г. Ганшин и др. – М. : [б. и.], 2010. – 138 с. – (Экспресс-информация; № 3).
16. Колдунова Е. В. Сравнительный анализ региональных особенностей новых угроз безопасности: учеб. пособие / Е. В. Колдунова. – М. : Проспект, 2010. – 128 с.
17. 60 лет Китайской Народной Республики: итоги и перспективы / Я. М. Бергер, М. Л. Титаренко, В. Я. Портяков и др. // Проблемы Дальнего Востока. – 2009. – № 5. – С. 80–120.
18. Международный порядок в начале XXI века / Ин-т политики и деловых коммуникаций; под общ. ред. Г. Г. Гольдина, Л. О. Терновой. – М. : Интердиалект+, 2008. – 170 с.
19. Месснер Д. Архитектура мирового порядка / Д. Месснер // Междунар. политика. – 1998. – № 11.
20. Неклесса А. quodro Ordo современного мира. Мегатренды мирового развития [Электронный ресурс] / А. Неклесса. – Режим доступа: http://www.knogg.net/2001_009.htm.
21. Панченко М. Ю. Реалистическая парадигма международного порядка / М. Ю. Панченко // Полис. – 2009. – № 5. – С. 6-17.
22. Портяков В. Я. Становление Китая как ответственной глобальной державы : монография / В. Я. Портяков. – М. : ИДВ РАН, 2013. – 240 с.
23. РФ и КНР подпишут декларацию о международном порядке в XXI веке // Риановости. – 2005. – 30 июня [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.russianwinter.rian.ru/politics/20050630/40817478.html>.
24. Титаренко М. Л. Геополитическое значение Дальнего Востока. Россия, Китай и другие страны Азии / М. Л. Титаренко; Ин-т Дальнего Востока РАН. – М. : Памятники исторической мысли, 2008. – 623 с.
25. Уткин А. И. Мировой порядок XXI века / А. И. Уткин. – М. : ЭКСМО, 2002. – 512 с.
26. Мир без полюсов? / А. Уткин // Полит. класс. – 2009. – № 4. – С. 59-76.

THE FORMATION OF THE CONCEPT OF RESPONSIBILITY OF CHINA AS A GLOBAL POWER

Kononenko M.

PhD student of the Institute of International Relations of National Taras Shevchenko University of Kyiv.
Scientific supervisor: Doctor of History, Professor Olena A. Koppel.

Abstract. *Dedicated to such an important issue as conceptual, theoretic and political aspects of Chinese global state status realization.*

The emergence of China to the position of responsible global power has become as a result of a country's development. Chinese political analysts have devoted more attention since the late 1990s to the elaboration of the concept of the responsibility of China as a global power. The concept of «peaceful rise» of China and the formula of «peaceful development» have evoked broad response.

The foreign policy activity of China is accompanied by putting forward a number of concepts, which are aimed at showing the world community the main targets, forms and methods of the country's activity in the international arena.

There is a certain contradiction in the problem of the priority zone of China's responsibility, that is, the problem of whether China regards itself as an Asian power or as a global power.

Characteristics of new world order formation, its global trends and tendencies and their di-

rect influence on China are being defined as well. Special attention is being paid to Chinese development paradigms in conditions of new world order composition. The process of China's perception of its status as a global power was long and difficult. China has agreed with its self-identification as a responsible global power.

Key words: *China, world order, modern international system, new world order, sovereignty, global tendencies, responsible global state.*

Referances

1. Bazhanov E. P. Kitay: ot Sredinnoy imperii do sverhderzhavyy XXI veka / E. P. Bazhanov. – M : Izvestiya, 2007. – 351 s.
2. Batalov E. Ya. Mirovoe razvitiye i mirovoy poryadok / E. Ya. Batalov. – [B. g.]: Ros. polit. entsikl., 2005. – 376 s.
3. Berger Ya. Kitayskaya model razvitiya / Ya. Berger // Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnyie otnosheniya. – 2009. – № 9. – S. 73-81.
4. Bogaturov A. Sovremennyiy mezhdunarodnyiy poryadok [Elektronnyy resurs] / Bogaturov A. // – Rezhim dostupu <http://www.intertrends.ru/one/001.htm>.
5. Vzaimodeystvie Rossii s Kitaem i drugimi partnerami po Shanhayskoy organizatsii sotrudnichestva / In-t Dalnego Vostoka RAN; otv. red. A. V. Bolyatko. – M. : [b. i.], 2008. – 179 s.
6. Galenovich Yu. M. Kitayskaya mozaika : sbornik statey o sovremennom Kitae / Yu. M. Galenovich; In-t Dalnego Vostoka RAN. – M. : [b. i.], 2009. – 415 s.
7. Globalizatsiya I suchasniy mlzhnarodniy protses / za zag.red.prof. B. Gumenyuka I prof. S. Shergina. – K. : UnIversitet «UkraYina», 2009. – 508 s.
8. Golovchenko V. I. Maybutniy svltoustrly ochima kitayskih fahivtsiv I UkraYina // Aktualni problemi mlzhnarodnih vldnosin: ZbInik naukovih prats. Vipusk 42 (u dvoh chastinah). Chastina II. S. 3-11.
9. Guankay Syun. Vseob'emlyuschaya kontseptsiya natsionalnoy bezopasnosti Kitaya / Syun Guankay // Rossiya v globalnoy politike. – 2009. – T. 7. – № 3. – S. 92-98.
10. King A. Pervaya globalnaya revolyutsiya. Doklad Rimskogo kluba / A. King, B. Shnyder. – M.: Izdatelstvo «Progress», 1991.
11. Kitay v mirovoy i regionalnoy politike: istoriya i sovremennost. Vyip. 13 (spetsialnyiy): Osnovnyie osobennosti sovremennogo vnutri- i vneshnepoliticheskogo kursa kitayskogo rukovodstva i ih vliyanie na obraz Rossii v Kitae / In-t Dalnego Vostoka RAN ; sost. E. I. Safronova. – M.: [b. i.], 2008. – 274 s.
12. Kitay. Problemyi harmonichnogo i ustoychivogo razvitiya / In-t Dalnego Vostoka RAN, Tsentr nauchnoy informatsii i dokumentatsii; otv. red. V. G. Ganshin, P. M. Kozhin. – M. : [b. i.], 2009. – 95 s.
13. Kitayskie issledovateli-amerikanisty ob osobennostyah sovremennoy fazyi razvitiya otnosheniy mezhdru Kitaem i SShA / In-t Dalnego Vostoka RAN; otv. red. E. N. Rumyantsev, P. M. Kozhin. – M. : [b. i.], 2008. – 86 s.
14. Kitayskie politologi o novom balanse sil v mire: «posleolimpiyskaya epoha» i rossiysko-kitayskie otnosheniya / In-t Dalnego Vostoka RAN, Tsentr nauchnoy informatsii i dokumentatsii; sost. V. N. Baryishnikov. – M. : [b.i.], 2009. – 92 s.
15. Kitayskie politologi ob otnosheniyah KNR s Rossiey i SShA (otsenki i prognozyi) / In-t Dalnego Vostoka RAN, Tsentr nauchnoy informatsii i dokumentatsii; otv. red. V. G. Ganshin i dr. – M. : [b. i.], 2010. – 138 s. – (Ekspress-informatsiya; № 3).
16. Koldunova E. V. Sravnitelnyiy analiz regionalnyih osobennostey novyih ugroz bezopasnosti: ucheb. posobie / E. V. Koldunova. – M. : Prospekt, 2010. – 128 s.
17. 60 let Kitayskoy Narodnoy Respubliki: itogi i perspektivy / Ya. M. Berger, M. L. Titarenko, V. Ya. Portyakov i dr. // Problemyi Dalnego Vostoka. – 2009. – № 5. – S. 80-120.
18. Mezhdunarodnyiy poryadok v nachale XXI veka / In-t politiki i delovyyih kommunikatsiy; pod obsch. red. G. G. Goldina, L. O. Ternovoy. – M. : Interdialekt , 2008. – 170 s.
19. Messner D. Arhitektura mirovogo poryadka / D. Messner // Mezhdunar. politika. – 1998. – № 11.
20. Neklessa A. quodro Ordo sovremennogo mira. Megatrendyi mirovogo razvitiya [Elektronnyiy resurs] / A. Neklessa. – Rezhim dostupa: http://www.knogg.net/2001_009.htm.
21. Panchenko M. Yu. Realisticheskaya paradigma mezhdunarodnogo poryadka/M. Yu. Panchenko // Polis. – 2009. – № 5. – S. 6-17.
22. Portyakov V. Ya. Stanovlenie Kitaya kak otvetstvennoy globalnoy derzhavyy : monografiya / V. Ya. Portyakov. – M. : IDV RAN, 2013. – 240 s.
23. RF i KNR podpishut deklaratsiyu o mezhdunarodnom poryadke v HHI veke // Rianovosti. – 2005. – 30 iyunya [Elektronnyiy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.russianwinter.rian.ru/politics/20050630/40817478.html>.

24. Titarenko M. L. Geopoliticheskoe znachenie Dalnego Vostoka. Rossiya, Kitay i drugie strany Azii / M. L. Titarenko; In-t Dalnego Vostoka RAN. – M. : Pamyatniki istoricheskoy myisli, 2008. – 623 s.
25. Utkin A. I. Mirovoy poriyadok XXI veka / A. I. Utkin. – M. : EKSMO, 2002. – 512 s.
26. Mir bez polyusov? / A. Utkin // Polit. klass. – 2009. – № 4. – S. 59-76.

ФОРМИРОВАНИЕ КОНЦЕПЦИИ ОТВЕТСТВЕННОСТИ КНР КАК ГЛОБАЛЬНОЙ ДЕРЖАВЫ

Кононенко М. Г.

Аспирантка кафедры международных отношений и внешней политики Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Научный руководитель: доктор исторических наук, профессор Коппель Е. А.

Аннотация. *Посвящается важной научной проблеме – концептуально-теоретическим и практико-политическим аспектам реализации КНР статуса ответственной глобальной державы.*

Активизация внешнеполитической активности КНР сопровождается выдвиганием целого ряда внешнеполитических концепций, призванных определить основные ориентиры, формы и методы деятельности страны на международной арене. Широко обсуждалась формула «мирного развития» страны и призыв к созданию «гармоничного мира». Процесс осознания Китаем своего статуса как глобальной державы был длительным и сложным.

Выдвижение Китая на позиции ответственной глобальной державы является закономерным результатом развития страны. Китайские политологи с конца 1990-х гг. уделяли значительное внимание разработке концепции ответственности Китая как глобальной державы. В то же время ими подчеркивался ограниченный характер этой ответственности, необходимость создания механизма справедливого распределения ответственности между государствами в зависимости от факторов уровня их развития, комплексной мощи, исторической ответственности.

Наибольшие противоречия вызывают вопросы определения приоритетной зоны ответственности Китая, то есть в отношении того, рассматривает ли он себя только в качестве великой азиатской державы, или же зона его ответственности распространяется на весь мир. Внешнеполитическая деятельность КНР свидетельствует, что она ориентируется на постепенное наращивание своей международной ответственности не только на региональных, но и на глобальных позициях.

В статье обозначены особенности формирования нового мирового порядка, его глобальные тенденции и их значение для КНР. Особое внимание уделяется современным парадигмам развития КНР в условиях становления нового мирового порядка.

Ключевые слова: *КНР, мировой порядок, современная международная система, новый мировой порядок, суверенитет, глобальные тенденции, ответственная глобальная держава.*